

ארץ מולדת ארץ בוערת

מילים : אהוד מנור
לחן : רמי קליינשטיין

את בנפשי, כמו אור ירח,
מעיין של זוהר,
וליבי לב סהר,
שדה חיטה וקש לימון ודבש,
על גופי, עוד חש את חותמך
ארץ בוערת, נבראתי ממך,
בן בדמותך ובצלמך
ארץ בוערת, נבראתי ממך

באתי ממך, מתוך הרוח,
מענן קרוע,
יום לא יום פרוע
אור של שמש חם, שער לים
והחופש מילל את שמך
ארץ מולדת, נבראתי ממך,
בן בדמותך ובצלמך
ארץ בוערת נבראתי ממך

את לי נתת אש בעיניים,
את הגשם בידיים
והטעם בשפתיים,
טעם האמת, מר מעת לעת
ואת הכוח עוד לתת
ארץ מולדת, נבראתי ממך,
בן בדמותך ובצלמך
ארץ בוערת, נבראתי ממך

על גופי עוד חש את חותמך
ארץ מולדת, נבראתי ממך
בן בדמותך ובצלמך
ארץ בוערת, נבראתי ממך.

אהוד מנור (1941-2005)

היה פזמונאי, מתרגם, שדרן רדיו ומנחה בתוכניות הטלוויזיה בישראל. חתן פרס ישראל בתחום הזמר העברי לשנת 1998 כמו כן זכה לפרסים יוקרתיים בתחום ואף קיבל תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת בר אילן. מנור הוא אחד מכותבי הפזמונים הגדולים בישראל שהרבה גם בתרגום טקסטים וכתביבה לתיאטרון ולתוכניות הבידור. הוא כתב למעלה מאלף שירים לקהלים שונים ומסוגות שונות ושיתף פעולה עם טובי היוצרים. שירי המולדת שכתב מבטאים רגשות אהבה ונאמנות לארץ ישראל, בחלקם הוא מבטא בזה לצד זה את האהבה אל מול הכאב על מצבה כמו כן בחלק משיריו הוא כותב על נופיה.

טל סונדק מספר כי הקשר שלו עם אהוד מנור התחיל עוד בחייו כאשר **אהוד מנור** כתב עבורו את השיר "עוד ועוד". בשנת 2001 הלחין יאיר קלינגר מנגינה עבור טל סונדק לאירוויזיון, טל פנה לאהוד מנור וביקש ממנו כי יכתוב לו מילים למנגינה, אהוד מנור לא יכל לעשות זאת מאחר וכבר כתב ליוצר אחר מילים לשיר עבור האירוויזיון. באותה שנה זכה טל סונדק באירוויזיון, הברכה הראשונה שקיבל עבור זכייתו היתה מאהוד מנור.

רמי קליינשטיין (1962)

זמר-יוצר, מלחין, פסנתרן, מפיק מוזיקלי. פעילותו מתמקדת בכתיבת חומר מקורי לעצמו וגם לזמרים אחרים. רבים משיריה של הזמרת ריטה הולחנו והופקו מוזיקלית על ידו. חלק משיריו של רמי קליינשטיין הפכו לנכסי צאן ברזל בזמר הישראלי כדוגמת "עוד לא תמו כל פלאייד" ו"מתנות קטנות". ביצירתו של רמי קליינשטיין ניתן לזהות את הנוף הפטריטי הנקי, הרגיש, הישיר, זה הנכתב מלב אל לב, חף מציניות ומלא אהבה לארץ ולאנשיה בדומה ליוצרים שהיו ואינם. זו הסיבה שטל סונדק בחר בו להיות מלחין הבית לפרוייקט "שירתם".

"ארץ מולדת ארץ בוערת"

בדומה לכל שיר שכתב אהוד מנור, גם את השיר "ארץ מולדת ארץ בוערת" הוא כתב בכתב ידו וכך הוא מסר אותו למלחין ולמבצע. כאשר מסתכלים על כתב היד רואים משהו מאוד מעניין, בכל מקום שמופיעה המילה "מולדת" בסמיכות אליה בסוגריים מופיעה המילה (בוערת). אהוד מנור השאיר את הבחירה באיזו מילה להשתמש בידי המלחין ו/או המבצע. זו הסיבה שטל סונדק החליט לקרוא לשיר "ארץ מולדת ארץ בוערת". כשם שהיא ארץ מולדת היא גם ארץ בוערת. ההשערה היא שהשיר נכתב בתקופת מלחמת לבנון שבה כתב אהוד מנור גם את השיר "אין לי ארץ אחרת" ואכן יש קשר רב בין התכנים של שני השירים. אהוד מנור מבטא את הקשר שלו לארץ, כדור ראשון שנולד בארץ אחרי 2000 שנות גלות, כקשר של שייכות בין בן לאמו. עד כדי כך הקשר החזק שהוא מבטא אותו במילים: "נבראתי ממך", "בן בדמותך ובצלמך". ועוד הוא מוסיף בתיאורים מגוונים עד כמה חייה שזורים בחייו. אין ספק שאהוד מנור אהב את ארצו, דאג לה והכאב שלה היה גם הכאב שלו.

הצעות לפעילויות תוכן:

1. עיינו במילים לשיר בכתב ידו של אהוד מנור. בקשו מהתלמידים לזהות את שתי השורות החוזרות בשיר. בין מה למה התלבט אהוד מנור?
2. עיינו במילותיו של השיר המולחן, כיצד בחר רמי קליינשטיין להתמודד עם ההתלבטות של אהוד מנור גם בשם השיר וגם בבתי השיר?
3. חשבו עם התלמידים מדוע התלבט אהוד מנור באיזה משני הכינויים "ארץ מולדת" או "ארץ בוערת" לבחור?
4. שאלו את התלמידים אילו שמות נוספים הם מציעים לארץ ישראל.
5. בקשו מהתלמידים למצוא צמדי מילים נוספים המבטאים את הפער בין המילים "מולדת" ו"בוערת"
6. "בן בדמותך ובצלמך", "נבראתי ממך", האמנם?! – דונו עם התלמידים, מה המסר שרצה אהוד מנור להעביר כשהשתמש בביטויים אלו?
7. בקשו מהתלמידים לשתף כיצד משפיע עליהם המצב בארץ. בקשו מהם לפרט מה במצב משפיע עליהם וכיצד עניין זה משפיע עליהם. אפשר להתקדם צעד נוסף: קטלגו את מה שעולה למילים "מולדת" או "בוערת". בדקו, האם בחלק מהנושאים שהתלמידים מעלים קשה לעשות הפרדה מוחלטת בין "בוערת" ו"מולדת"?
8. צפו בציור של אומנית החול אילנית יהב בקליפ לשיר כיצד ציור החול מבטא את רוח הטקסט?

מאפיינים מוזיקליים בולטים במנגינת השיר ובביצועו:

מבנה:

O	A	B	T(O)	A	B	T(O)'	C	B	B'	End(O)
---	---	---	------	---	---	-------	---	---	----	--------

סולם: F דיאז מינור

תזמור: פסנתר וכלי קשת

הקו המלודי בחלק A גלי ובנוי ברובו מצעדים של סקונדות עם נגיעות של קפיצות מלודיות. חלק B ממשיך ישירות מחלק A הוא נפתח בקפיצות מלודיות גדולות ומסתיים במהלך סקוונציאלי בירידה. השיא המלודי של המנגינה נמצא בתחילת חלק C ברצף של פרימות על הצליל רה באוקטבה שנייה בקפיצה מטה לרצף של פרימות על הצליל לה באוקטבה ראשונה וחזרה בקפיצה לרצף פרימות על הצליל רה באוקטבה שנייה. בהמשך ועד לסיום הקו המלודי גלי, המנעד שלו רחב והסיום שלו פתוח.

מקצב: מקצב סינקופי גם בקו המלודי של השיר וגם בפתחה ובמעברים, פיסוקים באמצעות הפסקות במקומות רבים שבהם המנגינה מתחילה על הפעמה הלא מודגשת.

טמפו: הטמפו של השיר איטי מה שמוסיף עוד לתחושה של האיטיות הם הצלילים הארוכים הנשמעים בכלי הקשת והסינקופות במקצב.

הצעות לפעילויות במוזיקה:

בקשו מהתלמידים להאזין לשיר "ארץ מולדת ארץ בוערת" בביצועו של טל סונדק ולעקוב אחר מילותיו. בדקו אתם את הדברים הבאים:

1. אילו אלמנטים מוזיקליים בשיר מעבירים את התחושה של הארץ כ"ארץ מולדת"?
2. אילו אלמנטים מוזיקליים בשיר מעבירים את התחושה של הארץ כ"ארץ בוערת"?
3. מה מאפיין את המלודיה שמנגנים בכלי הקשת? מה התחושה שעוברת בנו כשאנו שומעים אותה? או במילים אחרות, מה "מחקים" או "מציירים" כלי הקשת בנגינתם?
4. מה המבנה המוזיקלי של השיר? מכמה חלקים גדולים הוא מורכב?
5. באיזה מהחלקים נמצא השיא המלודי בשיר? ומה במוזיקה, בנוסף למלודיה, מחזק את הרגשת השיא באיזור זה. האם הסיום של חלק זה סגור או פתוח? מה התוכן של המילים בחלק זה? האם יש קשר בין הלחן ובין התוכן של הטקסט?
6. מהן השורות שחוזרות בשיר? האם גם המוזיקה חוזרת על עצמה בשורות אלו?
7. כיצד באה לידי ביטוי הדילמה (או כפל ההרגשה) של המשורר אהוד מנור בלחן למילים "ארץ מולדת" ו"ארץ בוערת".

להלן הצעה לליווי בסולפג'ו/בנגינה של הפתיחה, קטעי המעבר והסיום:

https://drive.google.com/file/d/1oEDbqE9gZWRWX_vXhmnykVGBIo7MzcJk/view?usp=sharing

1. הליווי בנוי ברובו מתבנית מלודית חוזרת ברצף (דו# סי רה דו#) או רק מהסיום שלה (רה דו#). תרגלו את שירת התבנית וסיומה כהכנה לסולפג'ו/או הנגינה.
2. ניתן לבחור ללוות רק את אחד מחלקי השיר.
3. ליווי השיר יושב על הפעמה וממחיש אותה. משפטי השיר אף פעם לא מתחילים על הפעמה כך שכמעט לאורך כל השיר אין חפיפה בין התחלת המשפטים בליווי ובין התחלת המשפטים בשיר. זו דרך מצויינת להרגיש את המקצב הסינקופי בשיר.

הרחבה:

אהוד מנור כתב שיר נוסף בשם "אין לי ארץ אחרת". שני השירים עוסקים בתחושת השייכות והמחוייבות שלו לארץ בד בבד עם הכאב על מצבה. האזינו לשיר. בדקו, כיצד מבטאת המלחינה והמבצעת קורין אלאל את תוכן השיר באמצעות המוזיקה.

ארץ מולדת ארץ בוערת

אהוד מנור

Intro

ביצוע: טל סונדק

רמי קליינשטיין

1 F#m C#m/E D C#7 F#m C#m/E D C#7 (ADD4 -3)

A1,2

5 G#° C#7 F#m F#m/E G#° C#7 F#m (F#m/E)^{x2}

9 G#° C#7 F#m F#m/E 3 Bm/D (no5) C#7 x1

B1,2

12 Bm7 x1 E7 Amaj7 Dmaj7 Bm7 E/G# x2

16 Amaj7 Dmaj7 Bm7 E7 Amaj7 Dmaj7 G#° (no5) C#7

20 F#m C#m/E D C#7 Bm F#m/A

C

23 G D G/D D

27 A C#m/G# Dsus2/F# F#5/G#/A /B /C# Bm7(11) free tempo

31 Dmaj7 C#sus4 C#

B3

33 Bm⁷ E⁷ Amaj⁷ Dmaj⁷ Bm⁷ E/G[#]

37 Amaj⁷ Dmaj⁷ Bm⁷ E⁷ Amaj⁷ Dmaj⁷ G[#] (no⁵) C^{#7}

B4

41 Bm⁷ E⁷ Amaj⁷ Dmaj⁷ Bm⁷ E/G[#]

45 Amaj⁷ Dmaj⁷ Bm⁷ E⁷ Amaj⁷ Dmaj⁷ Bm⁷⁽⁹⁾ C^{#7sus4}

50 F^{#m} C^{#m/E} D C^{#7} Bm F^{#m/A} G F^{#m/C#} C^{#7} F^{#m}

rit.